

Václav Fiala

NAKLONĚNÝ OBELISK

PAMÁTNÍK DESETI AMERICKÝM LETCŮM

OBLIQUE OBELISK

MEMORIAL FOR TEN AMERICAN FLYERS

**2009, SAMOTA DUBEČ U NEPOMUKA,
LEŠTĚNÝ NEREZ, 40 X 40 X 750 CM,
VYKLONĚNÍ 7°, DESET ŽULOVÝCH KVÁDRŮ
40 X 40 X 40 CM, BÍLÝ ŠTĚRK, KRÁTER, VODA,
FRAGMENTY LETADLA, STROMY, OBLOHA...**

**2009, HAMLET DUBEČ NEAR NEPOMUK,
CZECH REPUBLIC, POLISHED STAINLESS,
40 X 40 X 750 CM, TILTED 7°,
TEN PIECES OF GRANITE 40 X 40 X 40 CM,
WHITE ROCKS, SUBSIDENCE CRATER,
FRAGMENTS OF AIRPLANE, TREES, SKY...**

Dne 22. února 1944 brzy ráno odstartovalo z jihoitalských základen k útoku na Německo 118 bombardérů B-24 Liberator a 65 „létajících pevností“ B-17 Flying Fortress. Ochranu svazu zajišťovalo 185 stíhaček P-38 Lightning a P-47 Thunderbolt. Cílem B-24 byla řezenská (Regensburg) továrna v Obertraublingu. Svazek se vracel zpět přes jihozápadní Plzeňsko. Skupinu letící ve výši kolem 7000 metrů napadly za Plzně německé stíhačky Messerschmitt Me 110 za podpory pozemní protiletadlové baterie. Liberator B-24 J, výrobní číslo 42-73138-U Goddardovy posádky dostal zásah do pravého křídla a došlo k výbuchu křídlové nádrže. Letoun se střemhlav řítil k zemi. Výbuchem omrácený seržant Noury byl vymrštěn z letadla ven a snad tlaková vlna otevřela jeho padák. Přistál v lese u Chocenic a byl zajat Němci. Letoun dopadl poblíž hájenky na Dubči, kde vyhloubil kráter do hloubky 3 metry.

V troskách letadla zahynulo 10 letců, příslušníků 343. bombardovací peruti 98. bombardovací skupiny 47. wingu 15. letecké armády USA:

1. pilot poručík George M. Goddard, 2. pilot poručík Haig Kandarian, navigátor poručík Joseph Frederick Altemus, bombometčik poručík Charles Fayne Spickard, střelec seržant Oscar William Houser, střelec seržant Rexford Harwell Rhodes, radiooperátor seržant Wayneworth Evanson Nelson, střelec seržant Harold Clevurn Carter, střelec seržant Roy Elton Hughes, střelec seržant John Aloysius Goldbach

Havarii letounu jako jediný přežil střelec seržant Raymond A. Noury.

NAKLONĚNÝ OBELISK

*Třpytící se linie
mezi stromy
uprostřed lesa,
ve které se odrážejí mraky,
slunce,
i naše tváře...
Třpytící se linie
šikmo padající do kráteru,
do země,
do lesní tůně...
Třpytící se linie směřující
shora dolů.
Třpytící se linie směřující
zdola
nahoru...*

Před dvěma lety mi zavolali přátelé z Nepomuka. Z hospody U zeleného stromu, jak jinak, když z Nepomuka... Seděli u stolu a popíjeli pivo s jistým Jamesem Frankem z Oregonu. S mužem, který bydlí v Portlandu, ve městě, kde žijí děti jednoho z pilotů zříceného amerického bombardéru. Děti? Dnes je jim přes šedesát, ale v době, kdy byly sotva narozenými dětmi odletěl jejich táta kamsi na druhý konec světa pilotovat letadlo s úžasným jménem Liberator – Osvooboditel. James Frank přijel do Nepomuka s manželkou na dovolenou, má tu rodinnou vazbu a na místo tragédie se zašel podívat. Teď u stolu ve švejkovské hospodě nadhodil otázku, zda by se nedalo něco pro vylepšení pietního místa udělat. Jak tak ubíhala noc a přibývalo čárek na povních táccích, napadlo někoho: “Zavoláme Fialovi.”

Už druhý den jsme se všichni šesli na kraji lesa, sotva pět kilometrů od Nepomuka. Místo je to uhrančivé. Úzké vysoké jasany, buky a osiky se chvějí v mírném vánku a průhledem mezi nimi prosvítá stavení bývalé hájovny a úzký pás zoraného pole. Mezi stromy pak hluboká tůň s temnou hladinou pokrytou spadaným listím. Samo o sobě působí tohle místo, při málo užívané cestě na okraji lesa, silně. Vědomí, že ona tůň je vlastně zatopený kráter, ve kterém leží zbytky dvacetimetrového letadla a že na tomto místě osud ukončil životní pouť deseti kluků odkudsi z amerického západu, ~~tak tohle vědomí~~ naplňuje místo zvláštní atmosférou. Člověk začne najednou mluvit šeptem a zvedat oči kamsi k oblakům, podvědomě očekávajíc hukot přibližujícího se letadla. S Jamesem Frankem jsme nad tůň kráteru mluvili o představách a zvažovali možnosti. Pro mé ztvárnění pomníku nebyla stanovena žádná kritéria ani žádné mantinely, kromě těch, které vznikají pokaždé, když je nějaký projekt financován pouze z darů. Úkol překrásný! Výtvarné dílo kamsi na zapomenuté místo. A tak jsem rozhazoval rukama, fascinován chvěním stromů a nehybností hladiny, a přislíbil, že než Mr. Frankovi skončí dovolená připravím návrh, který s si s sebou do Spojených států odveze, aby jej mohl představit pozůstalým.

Pracoval jsem kvapně a během dvou týdnů byl hotový model pomníku i patřičná dokumentace. Jenže věci se stočily jiným směrem. Manželka Jamese Franka v Čechách zemřela. Těžko si lze představit smutnější konec projektu. James Frank měl jiné, tíživější, starosti a už jsme se spolunesetkali. Většina mých návrhů se nerealizuje. Jsem na to zvyklý. Některé nápady se neuskuteční, protože se objeví jejich nepřátelé, poháněni záští či nepochopením, jiné protože se nedostává peněz a další zaniknou prostě proto, že nebyly dobře vymyšlené či že měly být zapomenuty. Důvody jsou různé, ale tenhle patřil k nejsmutnějším. Hotový návrh jsem věnoval Nepomuckým a vše pustil z hlavy.

Uběhl rok a na mém mobilu se rozsvítilo číslo s nezvyklým předčíslicím: “Dobrý den, tady Frank, volám z Oregonu.” Od toho okamžiku jsme si volali mnohokrát. James Frank byl mým minimalstickým návrhem nadšen. Úvodní báseň o třpytivém paprsku, který padá do lesa, přeložil do angličtiny, dokumentaci namnožil a opatřil vysvětlivkami. Pak mi pravidelně referoval o reakcích pozůstalých, o názorech amerických architektů a o svých technických úvahách. Podroboval mou práci důkladnému zkoumání a já byl nucem správnost svých úvah doložit výpočtem dvou statiků, konzultovat technické postupy s mnoha odborníky a pokaždé být připraven zodpovědět otázky, které si James Frank na mě nachystal. Dotazy to ale byly přesné. Dotazy, které pomáhají, které nutí autora uvažovat o věcech, které chtěl z mysli vytěsnit. Pokaždé jsem se na ně těšil. A byly chvíle, kdy jsem se pokoušel nemyslet na problém, abych snad nepřivolal dotaz, který mě jej připomene. Za pár dní, když zazvonil telefon, přesně na tuhle potíž se Mr. Frank optal: “A jak vyřešíte problém blesků?” Nezbylo mi než začít shánět odborníky na hromy a blesky... Tak to šlo celý rok. Nicméně přijetí uměleckého záměru bylo jednoznačně kladné, což není jev vůbec běžný...

A co že jsem to vlastně navrhl? Místo kam sestřelené letadlo dopadlo bude označené obeliskem. Leč obelisk bude lehce nakloněný. K zemi bude směřovat šikmo v úhlu sedm stupňů. Nakloněný mezi rovnými stromy. Bude nehybný

mezi chvějícími se kmeny, bude zrcadlově lesklý tak, aby vše kolem pohlcoval, aby nám vracel v odrazu naše tváře, aby se stal nehmotným... A před ním bude kráter s temnou hladinou a úlomky letadla. K místu povede “koberec” přesně zaříznutý do nerovné krajiny, z bílých kamínků a na něm se bude v řadě za sebou vznášet deset žulových kvádrů. Deset vojáků nastoupených k odletu do neznáma. Deset kamenů pro deset růží, které na ně budou pokládat krásné dívky z nedaleké vesničky Prádlo. Růže za Georga, Haiga, Josepha, Charlese, Oskara, Rexforda, Waynewortha, Harolda, Raye a Johna. Jedenáctý kámen za jedenáctého člena posádku tam nebude. Strélec Raymond Noury byl osudem vybrán, aby přežil a aby Nakloněný obelisk přiletěl z rodného Rhode Islandu odhalit.

Včera jsme dokončili poslední práce. Osimetrový Nakloněný obelisk je zatím zakrytý. Stojí mezi stromy, které se rychle oblékají světlým listím. Dnes přiletěl z Oregonu Mr. Frank se synem a vnukem a zítra přistane letadlo s Raymondem Nourym, kterého bude doprovázet jeho přítel mnich Dettacus. Českou a americkou hymnu zazpívá v tichu lesa ta nejlepší mezi pěvkyněmi, první dáma naší opery, Eva Urbanová a mezi kopci se objeví stíhačka, aby nad pomníkem sympolicky přelétla. Raymond Noury si oblékne pětadesát let starou leteckou uniformu seržanta a strhne bílé plátno. Tváře všech příchozích se v obelisku začnou odrážet. Ostatně proto jsem tenhle pomník dělal. Abychom si uvědomovali, že osudy deseti amerických letců jsou součástí i našeho osudu. A osudy jedněch, na téhle nepatrné vesmírné kouli, nelze oddělit od osudů druhých. S takovým vědomím souvislostí bychom měli pohlížet na své vlastní činy a na svá rozhodnutí...

Václav Fiala

Město Nepomuk
a obec Prádló
si Vás dovolují pozvat
na slavnostní odhalení památníku

NAKLONĚNÝ OBELISK

v místech, kde 22. února 1944
zahynulo deset amerických letců
při dopadu sestřeleného
bombardéru B-24J Liberator

Památník odhalí
v neděli 3. května 2009
na Dubčích u Nepomuka
veterán 2. světové války
Raymond A. Noury,
jediný člen posádky,
který tragédii zázrakem přežil,
čestný občan města Nepomuk
a obce Prádló.

Památník
vytvořil sochař
Václav Fiala

Program

14.00 – zahájení oslav osvobození a konce
2. světové války na náměstí Augustina Němejce
v Nepomuku

14.00 – 14.30 – příjezd pozvaných hostů na radnici
v Nepomuku

14.30 – příjezd kolony historických vojenských
vozidel klubu 3. armády Pížeň na náměstí
A. Němejce v Nepomuku

14.45 – společný odjezd na Dubč (5 km)

15.15 – 15.45 – pietní akt se slavnostním odhalením
Nakloněného obelisku

Českou a americkou hymnu zazpívá sólistka
Národního divadla Eva Urbanová

16.00 – 17.30 – společenské setkání pozvaných hostů
v sále hotelu U zeleného stromu v Nepomuku

Po celé odpoledne až do 18.00 bude probíhat
na náměstí A. Němejce v Nepomuku
doprovodný kulturní program

Prosíme o potvrzení účasti buď na elektronickou adresu:
pavel.janousek@nepomuk.cz
nebo telefonicky na 606 928 919

Původní stav

Návrh

